

Moudrost a pokora

Karel Funk

Svatý Konstantin byl posledním ze sedmi dětí. Pak již žili jeho rodiče ve zdrženlivosti. Je zajímavé, že více čistých osobností se zrodilo a vyvíjelo u rodičů, kteří žili od početí této bytosti v často už doživotním celibátu.

Když bylo chlapci sedm roků, přišel mu sen – měl si vybrat nevěstu jako celoživotní plnohodnotnou pomocnici. Jeho srdce si vybralo tu nejkrásnější, se zářivou tváří a perlami. Byla to Sofia – Moudrost. Od té doby uplynulo přes jedno tisíciletí. Kdekdo z nás se, zejména dnes, pokouší šířit moudrost či duchovno. Jeví se to jako záslužné, ale mělo by se aspoň trochu splnit pár předpokladů. Nejde-li o světového zasvěcence, jaký se rodí, dejme tomu jednou za století, měl by se šířitel či skupina prezentovat jako jeden z mnoha nedokonalých a chybujících, kterému snad bylo dáno vidět o pár milimetrů duchovního vývoje dál. Měl by naznačit či připustit i možnost vlastního chybování a vlastního nedostatku moudrosti a lásky. Když se totiž nechá lehkomyšlně ztotožňovat s vysokým cílem, který postuluje, přijdou mu jednou situace, kdy je mu v jeho sebejistotě důkladně podrženo zrcadlo skutečného charakteru. Často se do něho však nepodívá a pak všichni vědí, že "král je nahý", neví to jen on či skupina jemu slepě oddaných.

Pravé prožití osamocení je vždy provázeno pokorným soucítěním s nevidícími a neslyšícími

Začneme-li svou smělou duchovní stavbu jen shora – v teorii, bádání, umění a třeba i budování nějaké užší pospolitosti, ale chybí-li podklady v podobě čestného a poctivého přiznání vad a hříchů, chybí-li snahy o zvládání drobných denních problémů, chybí-li pochopení pro druhé i v jejich nedokonalostech, není-li vstřícnost a pozornost k lidským potřebám okolí, pak se brzy zapouzdříme v pocitech nadřazeného osamocení. Ztratíme-li kvůli "duchovnu" soucívový zájem o lidi i s jejich chybami, starostmi a svízeli, bude nás pak stále více dráždit právě nezájem okolí o nás a snad i o naši "úžasnou úroveň" či "plody bádání" a stále razantněji chceme "své" pravdy s někým konfrontovat.

I kdybychom teoreticky dokonale zvládli témata modlitby, meditace, rovnováhy mysli a srdce, etiky, služby druhým – musíme počítat s tím, že to vše bude od nás chtěno osvědčovat v osobních zkouškách v prachu země, které prověří míru našeho skutečného polidštění, pokory, citivosti. Někteří zůstávají pokud možno jaksi opatrně nedostupní v obavě, aby se neprojeví kritizovatelně a nepoškodili si duchovní image. Mnohdy to, co se jeví jako životní cudnost, je jen směs necudnosti a uzavřenosti. Má-li někdo sžiravé výčitky na nezájem širších vrstev, má-li pocit křivdy a zneuznání, může to svědčit i o tom, že si nalézané pravdy sám přivlastňuje, že se nepokládá za průvodce pravdou, ale za původce pravdy.

Mnohdy dokážou někteří z nás nadchnout krásným a inteligentním zpracováním témat o moudrosti, citu, duchovních bytostech aj., až to vyvolá dojem, že to vše již máme v duši. Myslíme si to o sobě často a nemáme třeba ani tušení, jaká šíře nashromážděného egoizmu a nemoudrosti vězí v našem nitru, protože nemáme zatím skutečnou vůli systematicky pěstovat sebepoznání a sebevýchovu.

Předávání krásných témat ještě nemusí svědčit o kvalitě předávajícího

K jeho poznání nám musí sloužit zdravá soudnost, bdělost, moralita, nepředpojaté pozorování a důvěra k Bohu, že nás nenechá upadnout do bludných cest. Až se člověk naučí sklonit k umytí nohou i největšímu hříšníku, pak – a ne dříve – nastoupí cestu Sofie – moudrosti duše. Jak říká sv. Pavel Korintským – A kdybych měl moudrost celého světa... ale lásky neměl. Pak a teprve pak budou výsledky duchovního díla, studia, bádání apod. podloženy i zdola a bude za nimi cítit skutečný život, nejen autorova skvělá dedukce, kombinace, vzdělání, inteligence atd. Pak bude jeho dílo neseno k zájemcům po jeho éterech jako vodičích a bude podpírat životy druhých v praxi. Ani tak ale nezapomínejme, že čas osobního vedení učitel-žák již patří dávnému Orientu, dnes může plnit roli učitele i kniha, ba i hudba.

Hlásíme-li se k hledání duchovní moudrosti (Sofie), pak to dělejme v tichu srdce a v praxi života – tam, kde se právě nalézáme. A budeme-li v tom poctiví, pak nám sama Prozřetelnost naznačí příležitost dosvědčovat svou moudrost třeba právě v kritických či kolizních situa - cích. A zesílíme-li v nich, pak se "program" našich životů bude utvářet z duchovního vedení. Patrně je to lepší, než si napřed stanovit jakýsi osvětový "program" a pak nemít charakterové dispozice ho plnit. Někdy i snaha o jakési duchovno, moudrost či bádání se děje bez Boha – pak nenese trvalé plody a jejich měkké jádro zaniká v těžkostech a zkouškách života. Činnost pak není ožívována přetvářející mocí křesťanské lásky. Pak se množí spíše symbolická gesta, budující vnější fasádu. Někteří se v duchovních poznatcích honosí s málem, jiní mlčí o mnohém.

V Dobrém jitru ze stanice Praha byla odvysílána (a posléze v časopise Rozhlas i přepsána, bohužel bez uvedení autora) k tomuto tématu následující moudrost, která nepotřebuje dalšího komentáře.

Monolog Panny Sofie

Nepamatuji si už, kolik je mi let, ale jsem velmi, velmi stará. Před tisíciletími jsem stála po boku bájných králů a každému, kde mě přijal za přítelkyni a rádkyni, jsem pomohla jeho říši přeměnit v kvetoucí zahradu. Zním tajemství věčného života a tato zem by mohla zůstat navždy půvabná a svěží jako můj dech, voňavá jako moje vlasy, jasná jako můj zrak a sladká jako mé rty. Všechno by se zachvívalo v líbezných tónech a barvách, kdyby ...

Ale dnes jsem smutná. Lidé mě opustili a uctívají mé pokřivené obrazy – Chytrost a Rozumnost namísto mne. Ba co víc – falešně jim přidávají mé jméno! A protože pán všech světů nechce, aby svobodná vůle lidí byla ovlivňována, nemohu ani já, Moudrost, pomoci dřív, než mě zavolají, dřív než mě poprosí.

Chytrost je chytrá, ale ne rozumná, protože rozumu nemá.

Rozumnost je rozumná, ale ne moudrá, protože nemá srdce.

Jen Moudrost je moudrá, a přestože je chytřejší než sama Chytrost a rozumnější Rozumnosti, je přece tichá, trpělivá, nezištná a laskavá.

Chytrost je rozpustilá lehká děvka. Poznáte ji podle povrchního smíchu a laškování. Dodrží-li slovo, tak jen náhodou. Někdy snad ukáže obdivuhodnou šikovnost a přičinlivost, ale je velmi krátkozraká a nevidí, že ve snaze ulehčit a zpříjemnit si přítomnou chvíli si klade před sebe stále větší a větší balvany, které bude muset odvalit z cesty zítra.

Rozumnost je velmi vzdělaná, cílevědomá vypočítavá žena. Zkřížíte-li její plány, dokáže být zlá. Můžete se spolehnout, že dodrží slovo, je-li to pro ni výhodné. Ale pomozte jí nahoru, jakmile se bude držet pevně, odkopne s vámi žebřík.

V mnohých náboženských a filozofických kruzích si myslí, že mě mají. Křídou obkreslují obrysy mých stínů na zemi, když kráčím po nebesích. Ale i kdyby shromáždili sebevíc mých minulých stínů, já to nejsem. Kdo chce za mnou jít – ať se neobrací. Kdo chce se mnou vzlétnout, nesmí s sebou vléci žádnou zátěž z minulosti. Kdo mi chce sloužit, musí zavřít zadní vrátka. Kdo má tolik odvahy, aby v pevné důvěře udělal za mnou krok do prázdna, tomu slibuji, že dokáže-li to, v té chvíli se pod jeho nohama udělá most a on nespadne.

Lidé by si mne chtěli koupit v knížce, anebo zaplatit školu, kde mne rozdávají. Já nejsem prodejná. Marně hledají návod, nějakou zvláštní techniku, aby mne získali, aniž by se museli samostatně duchovně hýbat. Co dostanou, jsou vždy jen mé nepravé náhražky. Chtějí mě totiž získat bez toho, aby museli změnit svůj život. As podmínkou, že si ponechají své slabosti a zlé vlastnosti. Vybojujte si mne statečně, lidé! Co jste nevydobyli vlastní námahou, nač jste nepřišli sami, to se nepočítá!